

Nationale Monitor Geldzorgen – Onderzoeksverantwoording

Respondenten

De dataverzameling doen we binnen het LISS-panel (Langlopende Internet Studies voor de Sociale Wetenschappen) van Centerdata (Tilburg University). Het LISS-panel bestaat uit ongeveer 7.500 panelleden uit 5.000 huishoudens. Panelleden worden elke maand benaderd om meerdere vragenlijsten in te vullen (totale invulduur gemiddeld 30 minuten). Eén lid van het huishouden verstrekt de gegevens van het huishouden en werkt deze informatie regelmatig bij. Panelleden krijgen een financiële vergoeding voor elke ingevulde vragenlijst.

Het LISS-panel is een reële kanssteekproef van huishoudens, gebaseerd op het bevolkingsregister van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Alleen personen uit huishoudens die in de steekproef zijn getrokken, kunnen deelnemen aan het panel. Er is dus geen sprake van zelfselectie. Voor meer informatie over het LISS-panel, zie www.centerdata.nl/liss-panel

Dataverzameling

Elk kwartaal nemen we een vragenlijst af bij minimaal 1500 respondenten van 18 jaar en ouder. Voor elke meting wordt een nieuwe steekproef getrokken. Data van verschillende metingen zijn deels overlappend (i.e., respondenten kunnen in meerdere metingen meedoen).

Meting 1 was in september 2022 ($N = 1.727$), meting 2 was in december 2022 ($N = 1.664$, waarbij 476 respondenten ook in meting 1 voorkomen). De volgende metingen zijn in maart 2023; juni 2023; september 2023; december 2023; maart 2024; juni 2024. De data zijn beschikbaar via https://www.dataarchive.lissdata.nl/study_units/view/1329, na aanmaak van een account via <https://www.lissdata.nl/access-data>.

Vragenlijst

De vragenlijst is elk kwartaal hetzelfde. In de eerste analyses richten we ons op de (mogelijke) geldzorgen die respondenten hebben over verschillende soorten kosten.

Geldzorgen. Geldzorgen worden gemeten door respondenten te vragen aan te geven in hoeverre ze het oneens of eens zijn met: “Ik maak me zorgen over ...”

- ... mijn energierekening (bv. gas, elektriciteit)
- ... mijn zorgkosten (bv. zorgverzekering, medicijnen, medische behandelingen)
- ... mijn huishoudelijke uitgaven (bv. eten, drinken, huisdieren)
- ... mijn woonlasten (bv. huur, hypotheek, gemeentelijke belastingen, woonverzekeringen)
- ... mijn vervoerskosten (bv. autokosten, brandstof, openbaar vervoer)

Antwoorden werden gegeven op schaal van 1 (helemaal mee oneens) tot 7 (helemaal mee eens).

Netto huishoudinkomen. Om onderscheid te maken in lage, midden en hoge inkomens gebruiken we data over het netto huishoudinkomen per maand, zoals aangeleverd door Centerdata. Het onderscheid tussen lage inkomens, middeninkomens en hoge inkomens hebben we gebaseerd op kwartielgroepen. Respondenten zijn oplopend geordend naar hoogte van hun gestandaardiseerd netto huishoudensinkomen en vervolgens ingedeeld in vier groepen van gelijke omvang (de kwartielgroepen). De groep lage inkomens bestaat uit het eerste kwartiel (i.e., de 25 procent respondenten met de laagste inkomens). De groep middeninkomens bestaat uit het tweede en derde kwartiel en de groep hoge inkomens uit het vierde kwartiel. Voor het standaardiseren van het netto huishoudensinkomen hebben we als equivalentieschaal de vierkantswortel gebruikt. Het netto huishoudinkomen wordt hierbij gedeeld door de wortel van de huishoudgrootte. Er wordt daarbij geen onderscheid gemaakt tussen kinderen en volwassenen. In verschillende OECD-publicaties (e.g., OECD, 2008¹, 2011²) is deze equivalentieschaal ook gebruikt. Als respondenten in zowel meting 1 als meting 2 hebben meegedaan en daarbij een verschillend inkomen rapporteren, dan nemen we het gemiddelde inkomen van beide metingen.

¹ OECD (2008), Growing Unequal? Income Distribution and Poverty in OECD Countries, Paris.

² OECD (2011), Divided We Stand – Why Inequality Keeps Rising, Paris. <https://www.oecd.org/social/inequality-and-poverty.htm>

Overige vragen. De vragenlijst bevat ook vragen financiële stress, de aanwezigheid van een financiële buffer, positief financieel gedrag en vertrouwen in de overheid. Analyses van deze vragen komen bij latere metingen aan bod.

Analyses

In de figuren op de website vergelijken we de geldzorgen van de verschillende metingen, door te kijken naar het percentage respondenten dat het eens is met een aantal stellingen over geldzorgen. Hiervoor worden de antwoorden 5, 6, 7 worden samengenomen tot de categorie *eens*. De verschillende metingen worden vergeleken met Chi-square tests³. Daarnaast worden de metingen uitgesplitst voor inkomensgroepen (laag, midden, hoog), waarbij effecten worden getoetst met logistische regressies⁴.

Een overzicht van alle frequenties, gemiddelden en standaarddeviaties is te vinden in tabellen op de website onder “Meer cijfers uit de Nationale Monitor Geldzorgen”. Gemiddelden zijn vergeleken met partially overlapping t-tests⁵.

³ Robuustheid-check: We hebben eerst Chi-square tests uitgevoerd op het deel van de steekproef dat niet overlapt en McNemar tests voor het deel van de steekproef dat wel overlapt. Als conclusies overeenkomen rapporteren we Chi-square resultaten van de totale steekproef.

⁴ Robuustheid-check: We hebben eerst logistische regressies uitgevoerd op het deel van de steekproef dat niet overlapt en daarna logistische regressies op de totale steekproef. Als conclusies overeenkomen rapporteren we resultaten van de totale steekproef.

⁵ Robuustheid-check: We hebben eerst independent samples t-tests uitgevoerd op het deel van de steekproef dat niet overlapt en paired steekproef t-tests voor het deel van de steekproef dat wel overlapt. Als conclusies overeenkomen rapporteren we partially overlapping t-tests.